

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző: *Diószeghy Miklós*

Cím: *A magyar Fajankó művészi feltámadása Budapesten*

Forrás: *Budapesti Főiskola*

Bpest

(Hely)

1936 IV. 12

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Oszátlószám

791.5

Hely

Idő

"1936"

Személy

Helyszám

A MAGYAR FAJANKÓ művészi feltámadása Budapesten

Gyermekkorunk hőse, az ördöggel csatázó Vitéz László, aki a vurstli nevető közönsége előtt mosolygó arccal viaskodott ördöggel, boszorkánnyal, óriással és közben rettentő ütésekkel adott, kapott, de végül is győzött a gyermekesereg viháncoló örömeire. Mély emberi tragédiák, gyakran véres drámák zajlottak le már a bábszínház félszeg mozdulatú figurákban gazdag színpadán, de a legkétségbeejtőbb jeleneteknél is ott ül a bábszínház arcán a vigyor, a letörölhetetlen harlekin arc. A bábszínház po-já-cája, aki belül sír, kívül nevet. Önkéntelenül is eszünkbe jut Chaplin, aki annak idején apatikus arccal játszotta el a híres *Aranylázban* a felejthetetlen zsemletáncot.

A bábszínháznak, ennek a sok ezer esztendő-s multra visszatekintő művészetnek az életében most nagy jelentőségű esemény történt Magyarországon.

A Művészi Bábjátékok Barátainak Egyesülete, amelynek Jaschik Álmos az elnöke, elhatározta, hogy új művészi magyar bábszínházat szerveznek, amelynek a Fajankó Művészek Bábszínháza lesz a hivatalos neve. Már meg is kezdték az előkészítő munkálatokat, amelyben Szokolay Béla festőművész, Szunyoghné Tüdös Klára, a

Nemzeti Színház kiváló kosztümtervezője, Pekáry István és Freytag Zoltán vesznek részt.

Tudvalevően háromféle bábjáték van. Az egyik a *Wayang*, amely vagy egysikű, vagy plasztikus bábjáték; ennél a figurákat pálcikákkal mozgatják alulról.

A másik válfaja a *Marionette*, abban különbözik a *Wayang*tól, hogy a figurákat felülről rángatják zsinóron.

A harmadik a *Fajankó*, amely Magyarországon a legismertebb. A Fajankó, a *kézibábu*. Itt a fejet mutatóujjal, a kezeiket hüvelyk- és középső ujjal mozgatják.

Eddig csak a Vurstliban ismerték a Bábszínházat, de az a művészi mozgalom, ami most megindul, a felnőtteket akarja báb-játékkal szórakoztatni. Valamikor nemzeti viseletbe öltöztették a bábukat és templomok előcsarnokában játszották és csak később, amikor elfajultak, tiltották ki onnan a színháznak ezt a régi formáját.

Uszályhajó a Szajrán

1902-ben Budapesten több művész, író, zenész megpróbálta a városban is feltámasztani a bábjátékokat, s egy azóta már

elhunyt kiváló magyar drámaíró, Orbók Lóránt szervezte meg az első magyar bábszínházat, a Vigadó termében, ahol estélyi-ruhás közönség élvezte a játékot. A legkiválóbb írók dolgoztak a bábszínház részére és még politikai és társadalmi játékok is játszottak a Vigadó színpadán. Amikor azonban Orbók Lóránt külföldre költözött, egyszerre meghalt a Fajankó is.

A Művészi Bábjáték Barátainak Egyesülete most aztán ismét feltámasztja a Fajankót, megteremtik a magyar művészi bábjátékok színpadát.

A Magyar Műhely Szövetség színes, érdekes szobájában kerestük fel a mostani művészi mozgalom vezetőjét, Szokolay Béla festőművészt. Szokolay nemrégén Móra Ferencnek *Kottyon-fity király* című könyvét dolgozta át bábjátékokra, amelynek elkészültek már magyaros érdekes figurái is.

Szokolay ezt mondja:

— Nemrégén a magyar bábjátéknak külön egyesülete alakult, amelybe művészek, festők, írók tömörültek ennek az ősi műfajnak életrekelésére. Hogy csak néhány nevet mondjak, Németh Antal, a Nemzeti Színház igazgatója, Jaschik Álmos, Benedek Kata, Köpeczy-Boócz Lajos, Pekáry István, Blattner Géza és sokan mások fogtunk össze, hogy rövidesen megrendezzük az első magyar művészi bábjátékokat. Ennek nemcsak művészi, hanem népnevelő hatása is óriási jelentőségű, hiszen például egyik velünk szomszédos államnak 4500 bábszínháza van, nekünk pedig úgyszólván semmink nincs. Nemcsak gyermekeket, hanem felnőtteket is lehet nevelni, irányítani a bábjátékkal.

Képeket mutat:

— Hogy csak egy példát mondjak, ami-

kor Blattner Géza, a művészi magyar bábszínházgyártás egyik kitünősége Párizsba ment és ott bábszínházat nyitott, olyan óriási sikere lett, hogy a francia kormány külön uszályhajót bocsátott rendelkezésére, amelyen pazar kiállítású bábszínházzal bejárta az egész Szajna vidékét.

— Kik fognak írni a bábszínház részére?
— Mindenkit és minden ötletet szívesen

fogadunk. Egyelőre, hogy csak néhány nevet említsek, Tersánszky Józsi Jenő, Karinthy Frigyes, Tamási Áron, Szép Ernő, Babits Mihály és még mások ígérték meg, hogy dolgoznak a magyar bábszínház részére. A díszleteket Aba-Novák Vilmos, Batthyány Gyula gróf és mások készítik. Muzsikát kapunk Kósa Györgytől, Nádor Jenőtől és Losonczy Dezsőtől. De ezek csak ötletszerűen kiszakított nevek, hiszen fiatal írók, művészek, zenészek kapcsolódnak boldogan munkánkba.

Kottyon-fity királyfi

— Melyik darabot mutatják be először?

— Egy Choplin-i figurát, Kottyon-fity királyfit, akj Móra Ferenc Aranyalma című

szindarabjának, illetve mesejátékának főalakja.

Elgondolkozva folytatja Szokolay:

— Mindenekelőtt meg kell állapítanom, hogy nem alacsonyabbrendű műfaj a báb-játék, csak éppen más, mint a többi. Az élő színpadtól csak abban különbözik, hogy a bábu egy stílust határoz meg, hogy csak kis területen leszorítva, zsufooltan adja ugyanazt a nagy életérzést, amely a rendes színpadon elevenedik meg. Elsősorban a festőművészek azért foglalkoznak báb-játékkal, mert a bábjáték drámai ugyan, de

a szem számára készül. Szinte érthetetlennek találom, hogy a bábjáték még nem támadt fel eddig nálunk. Vannak országok, ahol nincs olyan iskola, melynek nem volna bábszínháza. Felismerték azt a nagy propagandisztikus erőt, amely ezekben a játékokban él, gyermekek, felnőttek részére egyaránt. Ma már a pedagógusok is tisztában vannak a bábjátékok jelentős hatásával. Mi nem vagyunk üzleti vállalkozás, a Belvárosban kiszemeltünk egy színházhelyiséget, amely mindössze 150 embert tud befogadni. Főcélunk, ha a kisszámú, de baráti törzspublikumot neveljük magunknak.

Amint nézegetjük a különböző figurákat, az *Aranyalma* marionettejének bábuít, *Kottyon-fity* királyt, *Máté* és *Perec* szolgálkat, *Jánoska* huszárt, jegyzi mosolyogva meg *Szokolay*:

— Nemcsak hogy sok munka van a bá-

bok kifaragásával, ennél nagyobb baj, hogy egy figura rengetegbe kerül. Előbb vázlatot készítünk, aztán agyagból megmintázzuk, majd fából elkészítjük. Egyik darabomnál, a „*Buta Béla*“ című bábjátéknál egyedül *a fejek kifaragása 58 pengőbe került*. A kosztümöket magunk csináljuk házilag, de az anyag itt is drága.

Majd így szól:

— A bábjátéknál nincsenek korlátozva a lehetőségek. Amíg a rendes színpadon *nem lehet transzcendens alakokat szerepeltetni*, addig itt ennek semmi akadálya. A bábszínházban *valóban seprőn lovagolhat a boszorkány és mérföldes csizmákat húzhat a vándor*. Nincs lehetetlen.

— És könnyű mesterség a bábáncolatás?

— Nem könnyű. A mi embereinket az egyik bábjátékos család tehetséges tagja, *Kemény Henrik* oktatja erre a művészetre. *Egyébként Kemény játékmestere is a Fajankónak*. Mi szerződésnélküli színészeket akarunk, úgynevezett mozzatásoknak alkalmazni.

Rövidesen tehát Budapest gazdagabb lesz egy művészi szórakozással. Az anyagi tőke mecénások jóvoltából most gyűl össze s hamarosan feltámad az ősi magyar játék hőse, *a magyar Fajankó*.

DIOSZEGHY MIKLÓS